

Pauliina Lindholm

MUSTA KIVI

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.
Text and data mining prohibited.

J. L. Runebergin runon ”Den enda stunden”,
”Ainoa hetki”, on suomentanut Tarmo Manelius

Copyright © Pauliina Lindholm ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Kustannusosakeyhtiö Otava
Uudenmaankatu 12, 00920 Helsinki
tuoteturvallisuus@otava.fi

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-52289-8

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

Rakkaudessa ja ystävydessä vaikuttaa magnetismi.
Vasta myöhemmin nimeämme ihmisen ominaisuudet
ja järkeilemme kiintymyksen syyt.

KRISTINA CARLSON, *Maan ääreen*

AEROLIITTI

Hän kuuli sen ennen kuin näki mitään.

Ei. Sen tunki. Ihokarvat nousivat ja päästivät kylmän iholle.

Pimeältä merenjäältä vyöryi kuuloa matalampi jylinä, joka sai Einarin nauliutumaan paikoilleen laiturin nokkaan.

Lyhyellä päivänvalolla oli käyty etsimässä hylkeiden henkireikiä Kräkön takaa jäältä. Se oli turha reissu, oli vielä liian aikaista. Kun aurinko laski punaisena, ajettiin reellä Backmanille las-kiaista tanssimaan. Turha reissu sekin, yksin sai seinänvierellä katsella muiden ilonpitoa.

Einar käveli murjotellen talolta rantaan. Pakkanen oli kireä ja täh-det korkealla taivaankannella. Hangen narina peitti vähitellen alleen polkan mätkeen ja viulun kimeän äänen. Joku avasi ja sulki nauraen leivintuvan oven. Sitten oli taas hiljaista. Ohkainen kuun-sirppi valaisi kalastajien nuotanseipäät lahden jäällä. Nuorukainen terästi kuuloaan. Ei kai joku hourupää ajanut valjakolla pitkin jäitä?

Hän nosti ensin kintaan korvalleen, mutta painoikin sillä sit-ten kasvojaan. Hampaita vihloi, mitä sun pirua? Laiturin nokassa lojuva vanha ämpäri parahti äkisti soimaan ja sitten koko yötai-vas valahti päivää kirkkaammaksi. Jyrinä porautui päänluuhun. Einar kyyristyi korviaan pidellen ja huusi.

Mykkä musta pulssi löi ja kaikki sammui.

Der magnetische Teil

Fe	70,1 % oder	4,09 %	des Ganzen
Ni	8,0 » »	0,47 » »	
Co	0,3 » »	0,018 » »	
p	0,1 » »	0,006 » »	
FeS.	1,9 » »	0,110 » »	
Silikate	19,2 » »	1,121 » »	
	99,6 » »	5,815 » »	

TANSSIT LEIVINTUVASSA KATKESIVAT kuin seinään. Pelimanni taittoi jousensa säikähdyksestä, kun maa järehti ja lasin takana välähti ylimaallisen kirkas valo. Viimeinen riitasointu jäi vinkumaan ilmaan. Naiset kiljuivat, kynttilät kaatuivat mylläkässä, ja niitä sammuteltiin permannolta saapikkaalla tallaamalla. Hikinen käsi tarttui hämärässä vieressä olijan käteen, kukaan ei uskaltanut katsoa, oliko ikkuna särkynyt. Ainakin lasi oli kovasti helissyt.

– Se on keisarin kosto, parahti joku tuvan hämärästä, – minä sanoin että ei parane laittaa nimiä adressiin.

– Ole vaiti, toinen ääni suhisi.

– Ole itse, vielä ilkesitte hiihtää nimenkeruussa. Nyt kärsimme kaikki.

Joku otti hellasta hiilen ja sytytti öljylampun, piteli sitä siten päänsä yllä. Väki kyyhötti seinustoille työnnettyjen tiinujen seassa silmiään siristellen. Hiukset olivat hajallaan ja posket punottivat vieläkin tanssista. Vanha Greta sanoi ääni väristen:

– Katsokaa ruokottomat toisianne, katsokaa kun vielä ehditte. Hän tulee kohta ovesta ja hakee vanhurskaat tykönsä.

– Olkaa nyt saatana vaiti, huusi naapuritalon iso renkimies Arne. Hän oli ollut keisarin kutsunnoissa ja armeijassa kolme vuotta ja kävi nyt nostamassa uunin päältä hiilihangon.

– Siinäkö riivaaja itse, yritti Greta, mutta jäi sitten yleisen mylläkän puristuksiin.

– Akat pysy sisällä, Arne komensi. – Me käymme muutaman miehen kanssa katsomassa mikä siellä on.

Arne ja Backmanin isäntä jakelivat petkeleitä ja leipälapioita miehille, jotka painoivat karvareuhkat vakavina päähänsä, ottivat nutut naulakosta ja astuivat porstuaan. Leivintuvan ulko-ovi narahti ja sen takana oli vain kirkas tähtitaivas ja rusthollin päärakennus. Miehet hiipivät selät seinää vasten kahtena ryhmänä nurkan ympäri, kohtasivat toisensa leivintuvan takana ja tarkistivat ikkunalasit. Ehjiä näyttivät olevan.

– Mikä helvetti se oli, ihmetteli yksi isännistä, – koko mörskä heilahti!

Silmä ei erottanut maisemassa mitään säröä, ei mitään mikä olisi kertonut männikön takana väijyvistä sotajoukosta tai jumalan vasamasta. Jää oli tasaisen valkoinen niin pitkälle pohjoiseen kuin lahtea pitkin näki. Metsä nousi päätaloon takaa lumisena ja piharakennuksetkin olivat pystyssä. Lehmät kuuluivat ammuksen navetalla.

– Haetaan talolta pyssyt ja kierretään sitten tontti, päätti Arne ja viittilöi ikkunalasin takana tunkeileville naamoille, että malttaisivat vielä.

Miehet kulkivat ääneti talolle, sieltä hevostallille ja lopulta aseet tanassa polkua rantaan. Jo kaukaa näki, että laiturilla makasi jokin mytty. Yksi pisti juoksuksi ja kumartui hahmon luona:

– Se on Lindholmin äpäräpoika! Täällä makaa taju kankaalla.

ALUSSA OLI PIMEÄÄ ja Ääni liikkui vetten päällä. Se käski:

– Tulkoon valkeus.

Ja kun valkeus tuli, se näytti minulle kaiken veden ja hiekan reitit ja kultaiset juurakot. Minä sain siltä sisääni jumalan kärpäsen, joka taluttaa minua aina oikeaan suuntaan.

Einar oli kannettu ison tuvan päästä vedettävään sohvaan, ja Backmanin isäntä läpsi häntä naamaan pidellen toisessa kourassaan peltimukia.

– Einar, herätys! Nyt herätys mies!

Einar raotti silmiään ja nosti toisen kätensä kasvojensa eteen. Siinä oli vieläkin kinnas johon oli jäätynyt lumikokkareita.

Backman tempaisi kintaan pois ja tyrkytti mukia Einarin kouraan.

– Tuosta lämmikettä mies, oletko kunnossa? Mitä tapahtui?

Väki seiso i tiiviinä muurina puusohvan ympärillä. Joku emännistä ryhtyi ähisten kiskomaan saappaita Einarin jaloista.

– Poika on saatava lämpiämään!

Lopulta Einar oli peitelty lampaannahkavällyillä ja joku top-pasi selän taakse lisää polsteria, että olisi helpompi ottaa mukista naukku ja kertoa sitten että mitä ihmettä oli nähnyt.

Einar nielaisi kuuluvasti ja otti kulauksen paloviinaa. Vedet kihosivat kaukaisuuteen tuijottaviin silmiin.

– Kuuletkos sinä mitään? tivasi Backman.

Einar tuijotti tätä ja hymyili äkkiä. Kyynel kierähti poskelle, perässä toinen ja kolmas.

– Minä oon nähnyt maan kannen virrat ja vuot.

Väki mumisi ja päät kääntyivät katsomaan merkitsevästi toisiaan. Niin niin, poika oli entistä enemmän sekaisin. Ensin kulki isätönnä ja sitten oli äitinsäkin kuollut, mokoma irtolainen. Kirkonkirjoihin oli pappi raapustanut huokaisten ”Einar Lindholm” ja kynää mustepulloon kastettuaan lisännyt sivunreunaan ”lehtolapsi”.

Backmanin isäntä koppasi mukin pois ja komensi:

– Älä poika höpise kun kerro mikä se jysähti? Sinä nyt jotakin näit kun laiturilla seisoi?

Einar niiskutti – vai nauroiko, ei tuosta ottanut selvää. Hän pyyhki kämmenselällä silmiään ja supatti:

– Tuli valo. Minä näin valossa kaikki kultaiset kusiaisten polut, joita maassa kulkee.

Isäntä tuijotti vähämielisen näköisenä eteensä. Sitten häntä puistatti ja hän sanoi:

– Se joka menee reellä kartanolle päin ottaa pojan vällyn alle ja käskee hakea tohtorin. Suksilla se taisi tulla, mutta eiköhän nuo täältä löydy perästäpäin.

Sitten isäntä nousi ja julisti tupaan ahtautuneelle väelle:

– Nämä tanssit on nyt tanssittu. Herran nimeen aamen. Jos joku ei rohkene kotipuoleen lähteä yötä myöten, niin leivintupaan saapi jäädä nukkumaan. Ei auta kuin odotella että aamu valkenee ja saamme tietoomme, että mikä tämä hirvitys on.

– NÄMEN, PUUSKAHTI TOHTORI Wigelius, joka oli aamuvarhain haettu reellä Porvoon kirkonmäen kupeesta ja kuskattu joki-vartta myöten ensin Sikosaareen ja siitä jäitä pitkin Stensbölen kartanolle. Nyt hän seiso i kuumelasi kädessään väentuvan kama-
rissa ja katsoi lavitsalla nukkuvaa nuorta miestä.

– Kovin on kuuma, tohtori sanoi tiiraten mitta-asteikon luke-
mia, – yli neljä nkymmenen asteen. Riisukaa paita pois ja hiero-
kaa lumella ja sitten tästä pyyhkikää kaulaa...

Tohtori avasi puristavan liivinnapin ja kumartui tonkimaan
nahkaista laukkuaan, nosti sieltä esiin ruskean lasipullon ja jat-
koi:

– ...kamferitipoilla. Tästä kolme tippaa veteen kastettuun rie-
puun ja kurkkua ympäri... saa pyyhkäistä nenän altakin välillä,
jos potilas hourii.

Yksi piiosta otti pullon käteensä ja niiata niksautti. Einar
kuorsasi koristen ja käänsi sitten äkisti kylkeään.

Kartanonherra seiso i kiusaantuneen näköisenä ovensuussa.
Hän oli heittänyt turkin olkapäilleen ja opastanut itse tohto-
rin väentuvalle, ja jäänyt sitten puoliksi neuvottomana ja puo-
liksi uteliaisuuttaan odottamaan. Kamarin ilma alkoi tuntua liian
paksulta ja hän raotti ovea poistua kseen.

– Tohtori tulee sitten vielä katsomaan vapaaherratarta.

Tohtori heilutti kuumelasia ja sanoi:

– Menkäämme yhtä jalkaa, tämä potilas tarvitsee nyt vain
lepoa ja lämmintä tikkerperisoppaa.

Hän napsautti laukkunsa kiinni, nosti turkkinsa ja karvattunsa sängynpäästä ja sanoi piioille:

– Joku vähän vahtii ettei hän lähde kuumehoureissaan kävelemään.

Piiat niiasivat kädet helmassa ja päästivät vatsakkaan tohtorin sitten ohitse.

– No niin, sanoi Wigelius ja astui ulos kartanonherran perässä.

Kartanon päärakennus kohosi hankien keskellä komeana ja kehtaisena. Kun aurinko oli tullut aamu-usvan keskeltä esiin, tiaiset heräsivät laulamaan ja ilmassa oli keväinen väre. Piirakennusten ja karjasuojien välillä kulki väkeä ristiin rastiin kuin vilkkaaseen aikaan kirkonmäellä. Talolla oli paljon alustalaisia ja työläisiä, ja yksi heistä oli tuo nuori renkipoika, jota tohtori oli aamuvarhaisella haettu katsomaan.

– Saiko Wigelius selvää, mitä pojalle oli oikein tapahtunut? kartanonherra kysyi ja tuprautti piippuaan kävellessään.

– Eipä hänestä selvää ota, kuumepotilaan ajatuksen kulku on niin oman sorttisensa. Sanon että yleinen nervikuume tai sota-tauti. Kas kun hän kuuleekin huonosti, piti jankuttaa moneen kertaan. Poika säikkyy kaikkea liikettä, ja sitten tuijottaa välillä eteensä mustuaiset suurina. Eikö lie sama paukahdus, jonka Näsissä illalla kuulimme?

– Helsingissä arvelivat ensin pallosalamaksi... samaa väitti Backmanin isäntäkin, näin kyytimiehet kertoivat.

– Niin, ukkonenhan jyrisi toissailtana, outoa näin sydäntalvella.

– ...aivan, mutta epäillään jotain muutakin taivaan ilmiötä, kartanonherra täydensi, kopisteli nahkasaappaitaan porras-havuihin ja lähti sitten nousemaan askelmia pääövelle.

Tohtori laski laukkunsa alimmalle rappuselle, lepuutti hetken kättään ja seurasi sitten puhisten isännän perässä.

Piika oli jäänyt kamariin vahtiin. Hän kurkki ikkunasta tohtorin ja kartanon Fredrik-herran kulkua ja kääntyi sitten katsomaan nukkuvaa nuorukaista. Einar oli oikeastaan soman näköinen poika, vaikkakin laiha niin että riipaisi. Poskipäiden luut törröttivät korkeina, mutta hänellä oli valkea tukka ja valkeat ripset ynnä kauniit vakavat silmät, jotka olivat nyt tiukasti kiinni ja tummien renkaiden ympäröimät. Einar hengitti vaivalloisesti rohisten.

– Vieläkö se nukkuu, kysyi vanhempi piika, joka kiepahti halkosyls mukanaan ovesta sisään ja kopisteli lumiset puukengät kynnykselle. Hän avasi pönttöuunin luukun ja työnsi lisää halkoja pesään.

– Voi kun se tuosta tokenisi, sanoi nuori piika syvään huokaisten.

– Älä nyt tuohon silmiäsi iske, vanhempi piika torui. – Hyvän hyvyttään mokomaa täällä hyysäävät. Oli laskenut alleenkin, hyi olkoon.

– Melkein minultakin kuset pääsi kun se mikälie jyssähti, puolusteli nuori piika. Toinen mulkaisi ja nousi uunin edestä käsiään röijyyn pyyhkien.

– Katso joku arentimies niin pääset emännäksi. Ja minä otan tuon kamferin parempaan talteen.

”LUONNONILMIÖ JOKA ON laadultaan tavallista huomiota... herättävämpi havaittiin täälläpäin eilisiltana kello puoli kymmenen...”

Backmanin isäntä räpsäytti sanomalehden taitoksen suuremmaksi ja tiirasi tekstiä mutisten itsekseen. Sitten hän jatkoi:

”...taivas valaistui yhtäkkiä voimakkaasta valonloisteesta, joka muutti yön päiväksi ja joka silminnäkijöiden mukaan liikkui lännestä idän suuntaan. Ilmiö kesti joitain sekunteja ja heti sen päälle kuultiin meren puolelta voimakas räjäys, räjäys jota seurasi matala jyrinä. Loiste oli niin voimakas, että se voitti kirkkaudessaan täysin valaistut salit ja sai väen juoksemaan ulos katsomaan, mistä oikein oli kyse. Kesti aikansa ennen kuin saatiin selvitettyä että meteoori lieene saapunut avaruudesta jonnekin Helsingin lähelle.”

Pöydän ympärillä puuroa lusikoinut talon väki tuijotti hievahtamatta isäntää, joka oli taas unohtunut lukemaan ääneti.

– Hyvä isä, päivitteli emäntä, – sekö se nyt on?

Isäntä huitaisi muita hiljenemään ja jatkoi:

– *”Paikallaolevat astro...astronoomit arvelivat... ensiksi pallosalamaksi, siksi että edellisiltana oli havaittu salamointia, toiseksi koska ilmapuntarin viisari laski poikkeuksellisen voimakkaasti. Oletta...mus meteoorista tohdittiin tehdä sen tähden että ilmiö havaittiin samanaikaisesti monilla seuduilla, kun pallosalama sitävastoin on paikallinen ilmiö. Heti kun... hmmm... oli havaittu horisontin yllä Långörnessä, alkoi ilmapuntari nopeasti nousta.*

Salaman ja jyrinän välistä aikaa arvioiden lienee meteoori räjähtänyt 3–4 peninkulman päässä Helsingistä.

– Sehän se on perhana, hörisi hevosrenki palvelusväen pöydän päässä, mutta isäntä jatkoi lukemista:

– *”Paukahdus syntyy siitä että ilma ryntää kiireellä takaisin siihen avaruuden tyhjiöön joka on syntynyt meteoorin nopeasta liikkeestä. Niitä henkilöit...”*

...joku tolvana repäissyt tästä viilekkeen! huusi Backman ja roikotti sanomalehteä tuvassa istujien nähtävänä. Sivun laidasta puuttui toden totta palanen, ja lehden aamusella tupaan tuonut isäntä oli raivoissaan.

– Nyt tämä tapaus alkaa selviämään, mutta eikö se joku ahterinsa pyyhi justuinsa tärkeimmällä sivulla. Eikö sammal kelpaa enää herrasväelle?

Palvelusväen pöydässä liikehdittiin hermostuneesti.

– Ei huudeta ruuan aikaan, topppuutteli talon emäntä, joka kantoi piian kanssa isoa liemipataa pöytään. – Johan tuosta enimmäkseen selvisi. Ja jos Antman on jo haastanut tähtimiehen kanssa niin eiköpä kohta kuulla lisää.

– Tämä lehti on Antmanilta lainassa. Se joka tämän repi, hiihtää tuosta selän yli hakemaan uuden, isäntä jurnutti ja viittoit terävästi Porvoon suuntaan.

Joku talon lapsista kuulutti kimeällä äänellä:

– Minä näin kun Greta kääri paperrossin.

Kaikki kääntyivät katsomaan tuvan nurkkaan, jossa vanha Greta istui vesikorvon vieressä ja keinutteli itseään syvissä mietteissä.

– Greta! isäntä huusi vaivaismummolle. Tämä säpsähti hereille, näki lehden jota isäntä heristi ja puhkesi papattamaan:

– Ja taivahan tähdet putoavat maahan niin kuin fiikunapuu ravistaa raakaleensa kun suuri tuuli sitä puhdistaa. Amen Karitsan nimeen.

Isäntä pyöritti päätään ja istahti voimattomana pöydän ääreen katsoen emäntää:

– Eivät ole päässeet vieläkään puhuttamaan poikaa kartanolla. On horkassa, sekavia haastelee. Ja sitten on tämä toinen höperö kotinurkissa.

– Gretasta ei parane välittää, sanoi emäntä ja kurkotti arinakoukulla reikäleipää katosta.

– Jotkut uskoo sen puheita ja säikkyä, isäntä nousi auttamaan emäntää ja vilkaisi synkästi Gretaa, joka huojui taas nurkassa omissa ajatuksissaan.

– Itsestäänkö isäntä puhuu? emäntä nauroi.

– Phh, mokoma horisko, isäntä tuhahti ja istahti taas raskaasti pöydän ääreen. Hän silitti sanomalehteä kämmensyrjällään pöydänkantta vasten ja päätti lukea keiton kyytipojaksi takasivun kuulutukset ja artikkelin uudesta riihikoneesta. Ruokalevon jälkeen joutaisikin lähteä Rönholmenin rantaan katsomaan reikää jäässä.

EINAR OLI TIPAHTANUT punkasta ja makasi kerällä lankkulattialla. Piikatyttö pysähtyi ovensuuhun ja tuijotti sydän jyskien. Oliko se nyt kuollut? Tyttö oli juuri kääntymässä kannoillaan takaisin väentuvan porstuaan, kun hahmo yskäisi ja valitti sitten hiljaa.

– Täällä, piika huudahti ja harppoi lattialla makaavan luo, – täällä kylmässä makaat!

– Äiti, Einar hymyili silmät kiinni ja tarttui jäisellä kädellään tytön kaulaan.

– Bodil, tyttö sanoi. – Sinut pitää nyt nostaa takaisin punkkaan. Pääsetkö yhtään jaloillesi.

Hän koetti nostaa kankeaa myttyä takaisin sänkyyn, mutta voimat eivät riittäneet. Onneksi väentuvassa huilasi kaksi taksvärkkimiestä, jotka tulivat apuun. He nostivat laihan nuorukaisen sänkyyn kevyesti kuin päivänkorenon, ja sitten käytiin vielä tuvasta paksu lampaantalja lämmikkeeksi.

– Onko sillä tuperkkeli vai mikä sitä vaivaa, toinen taksvärkkimies kysyi, – nehän joutuu öisin noitain kanssa ratsastamaan ja sen tähden kuihtuu. Liekö pudonnut luudalta tuohon?

Einar raotti silmiään äänten suuntaan ja aukoi kuumeen kiuattamia huulia. Hän sanoi jotain mitä muut eivät kuulleet.

– Voi ristus miten on silmämunat punaiset, vanhempi mies kavahti, – parempi kun et tyttö katso jottei iske riivaus sinuunkin.

Sitten miehet kolistelivat tiehensä ja tyttö jäi seisomaan sängyn viereen. Hän otti komuutin päältä vesimukin ja istahti punkan reunalle.

– Sinun pitää ottaa vettä, hän sanoi ja painoi kämmenellään pojan otsaa. Se oli tulikuuma, ja tyttö vetäisi kätensä pois. Sitten hän laski mukin lattialle, toppasi pojan selän taakse olkipatjan reunaa ja nosti mukin tämän huulille.

– Nyt juot, tyttö sanoi topakasti ja työnsi mukinreunan toisen hampaiden väliin.

Sairas korahti ja raotti halkeilleita huuliaan, nieli vaivalloisesti pienin kulauksin, yski välillä kumeasti ja hetken odottelun ja raskaan hengittämisen jälkeen nieli taas muutaman tilkan. Sitten hän laski pään jäykästi pielukselle ja katosi uneen. Piika istui sängynreunalla ja katsoi miten nukkujan silmäluomien alla kävi kiivas liike.

– Tule pois noitain luota, tyttö sanoi hiljaa.

Väentuvan puolella hälistiin uutisesta. Kartanon Fredrik-herra oli kutsuttanut väkensä päärakennuksen eteen ja lukenut pors-tuan rappusilla korkeaan ääneen sanomalehdestä:

”Meteoori tahi ainakin kappale sitä on pudonnut maahan Bjurbölen kylän luona Porvoon pitäjässä.”

Kartanoherra osasi myös kertoa että Bjurbölen isännät olivat ilmoittaneet professori Donnerille, että heidän katiskarantaansa oli ilmestynyt permannon kokoinen reikä. Donner puolestaan oli hälyttänyt paikalle Geologisen komissionin.

– Lähettävät valtuuskunnan etsimään. *”Möhkäle tulee nostettavaksi päivänvaloon”*, niin tässä seisoo lopuksi, kartanoherra hymyili taitellen sanomalehden taskuunsa ja paukautti sitten hansikkaitaan sen merkiksi, että oli taas aika hajaantua töihin.

Nyt väentuvan pöydässä silvittiin lahnaa ja ihmeteltiin, että miten sitä oli yhtäkkiä ilmestynyt verkkoon suurena parvena. Yleensä lahnaa alkoi nousta vasta kesän korvalla.

– Tuomilahnaa jo pääsiäiseltä, kyllä on maailman järjestys sekaisin, mumisi vanhempi karjapiika tyytyväisenä ja sulloi lisää rasvaista kalaa suuhunsa.

– Tuvan permannon kokoinen aukko! huusi yksi rengeistä päälle, – niin se Fredrik-herra luki. Ja railoa ja mustaa paskaa joka suuntaan siitä mihin pommi on ryskähtänyt. Pitää lähteä katsomaan heti kun joutaa.

– On se sitten ollut iso, toinen renki arveli, – onneksi putosi öiseen aikaan ettei sattunut kukaan katiskalle.

– Menikö miten sälöiksi – katiska? joku kysyi puuronsa yli, ja sitten nauraa röhötettiin.

Tuvassa vallitsi innostuksen ja huolen sekainen jännitys. Jos möhkäle oli pudonnut ilmasta ihan viereen, niin arvasiko lähtää ulos ensinkään? Mitä jos kohta kumahtaisi seuraava? Miksi se tuli ja mistä se tuli? Oliko tähtitaivas täynnä tuommoista kivenmurikkaa?

– Ajat muuttuu liian nopeaan, sanoi rengeistä vanhin, – taivaan-kansikaan ei kestä kasassa.

– Minä olen sanonut että höyrykoneen höyryt sataa nokea taivaalle. Johan siitä tähdetkin mustuu ja särkyy, sanoi toinen ukko.

– Äijät ne narisee aina, sanoi nuorempi renki ja kilautti lusi-kan tyhjään puurokupiin, – ajat muuttuu ja valjaat muuttuu ja paskan kärräys muuttuu ja viljan puinti muuttuu ja rengin työt ottaa haltuunsa kone, ja kohta me istutaan silkkiliinat kaulassa ja juodaan punssia päivät pitkät.

Taas nauraa röhötettiin.

– Mennäänpähän hommiin niin päästään sitten avannolle, ensimmäinen renki nousi pöydästä ja läpsäytti vierustoveriaan rukkasella.

KUN PIIKATYTTÖ BODIL pääsi iltalypsyltä, hän kävi huuhtomassa kätensä saunatuvan riitteisessä vesikorvossa. Koirat haukkuivat vimmatusti jossain lahdenpohjan suunnalla, siellä minne se jokin outo oli taivaalta pudonnut. Pihan ylle laskeutui jo hämärä, pakastui yöksi. Kaikki äänet kaikuivat korkealle taivaalle. Bodil katseli aikansa pimeään, kävellä narskutteli sitten pihapolkua porstuaan, mietti vielä hetken ja luikahti sairashuoneeseen.

Joku oli käynyt kamarissa polttamassa katajaa, kirpeä savu velloi vieläkin katonrajassa. Oven viereen jakkaralle oli jätetty liemikulho. Se näytti koskemattomalta. Bodil käveli varovasti syvemmälle hämäään huoneeseen ja erotti ikkunaruidun neliössä nukkuvan pojan.

– Minä se vaan, Bodil sanoi niin hiljaa ettei itsekään kuullut ja istahti vuoteenreunalle.

Samassa hän tunsu miten nukkuva havahtui ja alkoi haroa kädellään, vaikkei nähnyt hämärässä mitään. Bodil otti mitään sanomatta kädestä kiinni ja veti vapisevan hahmon syliinsä.

– Sssh, hän tyyntytteli, vaikka itseäkin kammotti. Potilas oli vieläkin kuumeessa ja hengitti levottomasti. Einar kaivautui ihan lähelle ja huokasi pitkään, kun horkka lakkasi vapisuttamasta ruumista. Bodil kiersi kädet ympärille ja painoi posken toisen likaisiin hiuksiin. Sitten hän vain istui ja tuijotti pimeään, keinutteli hiljaa ja piti kiinni kaikella lämmöllään, tiukensi halausta kun toinen alkoi yskiä ja silitti hikistä otsaa. Käsi puutui, selkä kangistui, mutta ei voinut liikahtaa. He nukkuivat lopun yötä yhteistä unta.

Aamuvarhain Bodil heräsi istualtaan sängynpäässä. Ikkunaan oli piirtynyt valkoisia kukkasia ja poika katsoi häntä hiljaa sängyn pohjalta.

– Kuka sinä olet, Einar kysyi.

Bodil kipusi kankeasti pystyyn ja sanoi nolona:

– Tulin iltasella katsomaan miten voit... mitenkä minä tänne unohduin?

– Muistan sinut. Navetalta, Einar kohottautui ja koetti muistaa tytön nimen.

– Etkö muka muista, Bodil, tyttö sanoi ja solmi huivin päähänsä. – Minun pitää nyt mennä.

Einar tuijotti hetken ovea joka kolahti kiinni. Sitten hän putosi taas silmiään räpsytellen unen puolelle. Siellä vaahtosivat valkoista maitoa, jota pienet kädet vetivät rytmikkäästi ämpäriin.

BACKMANIN NAAPURITILAN ISÄNTÄ Antman oli vastassa Hel-singin vierasta, kun tämä saapui turkiksissaan puolisen aikaan.

– Dosentti Ramsay, mies esittäytyi ja turskautti sieraimiaan kuin härkä.

– Antman, sanoi isäntä riisuen kintaan ja tarjoten kättä.

– Te olette ilmoittanut Donnerille Tähtitieteen laitokselle, että täältä löytyy meteorin putoamispaikka?

– Niin, yhdessä löydettiin isäntien kanssa. Donner oli oikein tilifoneerannut kaupunginkansliaan että tulossa ovat.

– Minä edustan Keisarillisen Aleksanterin Yliopiston Geo-logian laitoksen komissiota ja meidän hallintaamme kuuluvat nämä maan päälle tipahtaneet kappaleet, kun taas Donner tutkii ilmassa ja avaruudessa kulkevia kappaleita.

– Jaa, vai niin, sanoi Antman ja veti kintaan takaisin käteensä, kun kädenpuristusta ei kuulunut. – Minä voin kyllä näyttää minne se putosi. Jos mennään reellä kun teillä näyttää olevan pyhäkengät.

Ramsay punehtui ja seurasi isäntää tallille. Hän oli toki kul-kenut samoilla alppiseudun ”pyhäkengillä” pitkin tundraa, mut-tei viitsinyt oikaista isännän puheita. Hevoskyyti kävi mainiosti.

Pian miehet katselivat jäähän tärskähtänyttä reikää, joka hiljal-leen umpeutui pakkasessa. Ramsay käänteli kengänkärjellään jälle roiskuneita liejukokkareita ja mietti kuumeisesti, missä jär-jestyksessä asiaa lähdettäisiin tutkimaan. Hän nielaisi kurkkuun

pyrkivät vatsahapot ja ajatteli Geologian laitoksen kokoelmien muuttoa ja kaikkea kaaosta, mikä tulevan professuurin mukana seurasi päivin ja öin. Ramsay huokaisi syvään ja kysyi:

– Paljonko tässä on syvää?

– Ei tässä saarten välissä liene kuin polveen asti, mutta pohja on liejuista höttöä. Vaikea sanoa missä kohtaa tulee kovaa vastaan. Ollaan pidetty tässä rysiä ja katiskoita. Hyvin tulee keväthalvella kutukalaa, mahdottoman hyvin.

– Niinkö? Ramsay ilahtui. – Silloinhan voitaisiin olettaa että ihan kepillä koettamalla löydämme kappaleen pohjasta.

Uusi ongelma näyttäytyi taas helpommassa valossa. Jos meteorin voisi tuosta noin vain vieräyttää jälle ja kuljettaa reellä junalle, Ramsay pääsisi piankin jatkamaan Helsingissä keskeytyneitä toimiaan.

– Niin, vaikea sanoa, Antman aprikoi, – kyllä se aika vauhdilla pohjaan jysähti. Meillä ja naapurin Backmanilla oikein lasit helisi ja tuvan permanto heilahti. Voi olla että kappaleita löytyy tästä jäältäkin. Kakarat on ainakin kiikuttaneet jotakin nakaleita leikkeihinsä, liekö jäätä vai liejua vai mitä.

Ramsay kohotti kulmiaan ja äsähti:

– Ehdottomasti kielletty, ehdottomasti kielletty ottaa mitään ainesta tästä jäältä tai avannosta! Ehdottomasti täytyy teroittaa kaikille ja laittaa tänne lippulangat ja kyltit. Osaako väki lukea?

– Jotkut osaa, jotkut vähemmän. On meillä kylänluvut keran vuoteen ja penskat käy kartanolla koulua minkä taksvärkiltä kerkeää.

– Jaajaa. Että voidaan kyltit laittaa, Ramsay taputteli savea hansikkaistaan.

– Nyt kun otitte puheeksi niin onhan tässä suunniteltu koulu laittaa tänne kylällekin.

– Se ei nyt meitä auta, Ramsay keskeytti.